

εις τὸ Μουσεῖον Ρεθύμνης. Δεύτερον πολὺ σημαντικώτερον μαρμαρίνον ἄγαλμα καὶ διατηρούμενον καλύτερον, παριστῶν γυναῖκα τύπου τῆς *Herculana* τοῦ Α' μ. Χ. αἰῶνος, παραμένει εἰσέτι ἐπὶ τόπου, μὴ καταστάσης ἐφικτῆς λόγῳ τοῦ βάρους καὶ τοῦ δυσβάτου τῆς μεταφορᾶς του. Τοῦ ἀγάλματος ἔλλειπει ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες· ἔχει σφζόμενον μῆκος 1,93 μ. Μικρὰ σκαφικὴ ἔρευνα γενομένη ἐπὶ τόπου ἀπέδειξεν ὅτι τὰ ἀγάλματα ἦσαν κατὰ χώραν τοποθετημένα πρὸ ἀναλημματικοῦ τοίχου, ἀνήκοντος ἴσως εἰς ἑλληνιστικούς χρόνους καὶ ἐντὸς κόγχης ἢ μᾶλλον διαμερίσματος σχηματιζομένου διὰ καθέτων πρὸς τὸν ἀναλημματικὸν τοίχον. Σῴζεται ἐπὶ τόπου τμῆμα πλακοστρώτου. Τεμάχια ἀρραβδώτου κίονος, τμῆμα γείσου μὲ κυμάτιον καὶ γεισίποδας, τεμάχιον πωρίνου κορινθιάζοντος κιονοκράνου, πῆλινοι κέραμοι, τεμάχιον λατινικῆς ἐπιγραφῆς περιουλεγγήσαν ἐπὶ τόπου. Ἀπόκειται ἔχει πλησίον γλυπτὸν μὲ κοιλότητα ἔχον κοχλιοειδεῖς ρσβδώσεις ἐξωτερικῶς καὶ κυμάτιον ἰωνικόν. Εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Σπράτι περιγραφόμενον ὡς ρωμαϊκὸς βωμός, χρησιμοποιηθεὶς ὡς χριστιανικὸν βαπτιστήριον. Εἰς θέσιν Πεζοῦλα ὑπῆρχε, φαίνεται, ἀποθέτης ἱεροῦ, ἐκ τοῦ ὁποῦ προέρχονται τεμάχια ἀναθηματικῶν εἰδωλίων γυναικῶν καὶ ζῶων.

Εἰς τὴν Ἀργυροπόλιν (ἀρχαίαν Λάμπαν) τεμάχιον προξενικῆς ἐπιγραφῆς, ἀναφερομένης εἰς Ἀνωπολίτας, ἐκτίσθη εἰς μικρὸν ἐκκλησίδιον ἐπισκευασθὲν ἐπ' ἐσχάτων.

Εἰς τὸ Μουσεῖον Χανίων ἀπετέθη μερίμνη τοῦ κ. Ἀλεξίου ἡ πέρυσιν ἀνευρεθεῖσα καὶ εἰς τὸ ἡμέτερον χρονικὸν τοῦ 1955 μνημονευομένη ἀνάγλυφος ἐπιτυμβία στήλη μετ' ἐπιγράμματος, ἡ ἀνευρεθεῖσα εἰς τὸν χώρον τῆς ἀρχαίας Πολυρρηνίας. Ἡ στήλη κατὰ τὴν γενομένην αὐτοψίαν διεπιστώθη ὅτι ἔκειτο ἐπὶ κτιστοῦ τάφου περιέχοντος δύο νεκροὺς μήκους 0,15 καὶ πλάτους 0,70 μ. Οὗτος περιεῖχε μόνον ληκύθιον. Τὴν λίαν ἐνδιαφέρουσαν ὀκτάστιχον ἐπιγραφὴν ἐδημοσίευσε προσφάτως εἰς τὰ «Κρητικὰ Χρονικά» ὁ κ. Ἀλεξίου. Ἡ στήλη ἀνήκει εἰς τὸ τέλος τοῦ Β' ἢ τὴν ἀρχὴν τοῦ Α' π. Χ. αἰῶνος.

Διάφορα ἄλλα γλυπτὰ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνδιαφέρουσα ἐφηβικὴ κεφαλὴ, περιουλεγγήσαν καὶ ἀπετέθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον Χανίων προσερχόμενα ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Νέων Καταστημάτων τῆς Πόλεως Χανίων.

Ἡ ἀθρόα ἀνεύρεσις σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν νήσον ἀρχαιοτήτων τόσοσιν κινητῶν ὅσων καὶ ἀκινήτων τῶν ὁποίων πολλὰ εἶναι λίαν ἀξιόλογοι ἐπιβεβαιοὶ διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὸ πολλὰκις διεπιστώθη ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης καὶ μετὰ τόσας ἐρεῦνας παραμένει ἀνεξάντλητον. Ἡ ἔναρξις περισσότερον συστηματικῶν ἀνασκαφικῶν ἐργασιῶν, μάλιστα εἰς τὰς ἀνεξερευνητοὺς περιοχὰς τῆς Δυτικῆς Κρήτης, ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ συντόμως, πρὸς ἀποφυγὴν συλήσεων καὶ ἀκουσίων καταστροφῶν.

Ν. ΠΛΑΤΩΝ

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 1956

Σημαντικὴν δρᾶσιν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ ἐν Ἑρακλείῳ Ἑταιρία Κρητικῶν Ἱστορικῶν Μελετῶν κατὰ τὸ 1956, ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη. Οὕτω κατόπιν ἐξουσιοδοτήσεως παρασχεθεῖσης ὑπὸ τῆς Ε' τακτικῆς ἐτηρείας συνελεύσεως ὑπεγράφη σύμβασις μετὰ τοῦ Δήμου Ἑρακλείου, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Δήμος παρέδωκεν

εις τὴν Ἑταιρίαν τὸ ἀνήκον αὐτῷ ἀκίνητον τοῦ ἱστορικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου πρὸς ἀναστήλωσιν καὶ διαρρύθμισιν εἰς αἰθουσαν διαλέξεων, συναυλιῶν, ἐκθέσεων καὶ πνευματικῆς κινήσεως γενικῶς. Τὸ ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως ἤρχισεν ἤδη, καὶ ἡ δραστηριότης τῆς Ἑταιρίας ἐστράφη κυρίως εἰς τοῦτο, χωρὶς πάντως νὰ παραμεληθοῦν καὶ οἱ λοιποὶ σκοποὶ αὐτῆς. Οὕτω συνεπληρώθη ἡ ἀποδελιτίωσις τῶν τοπωνυμικῶν πινάκων τῆς Κρήτης διὰ τὴν ἑκδοσὶν Τοπωνυμικοῦ Λεξικοῦ, ἤρχισεν ἡ ἐκτύπωσις τοῦ πρώτου ἔργου τῆς σειρᾶς ἐκδόσεων τῆς Ἑταιρίας καὶ ἐπλουτίσθη σημαντικῶς τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον. Ἀναλυτικῶς τὸ ἔργον τῆς Ε.Κ.Ι.Μ., κατὰ τὸ 1956, ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον ἐλειτούργησε κανονικῶς. Κατεσκευάσθησαν νέα προθήκαι καὶ πλαίσια ὑφαντῶν, δαντελλῶν καὶ μεσαιωνικῆς μικροτεχνίας. Παρὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ Μουσείου ἐνετειχίσθη μαρμαρινὴ πλάξ μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν εὐεργετῶν. Ἐξαιρετικῶς ἀξιόλογος εἶναι ἡ ἐκθεσις δύο ἀντιγράφων βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν μεγάλης κλίμακος, Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ Ἁγίου Νικολάου, τῶν ἐτῶν 1303 καὶ 1315 ἐκ Μεσολῶν καὶ Σελλίνου Χανίων. Ταῦτα ἐφιλοτεχνήθησαν ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ ζωγράφου κ. Φώτη Ζαχαρίου, δαπάναις τοῦ κ. Α. Καλοκαιριοῦ καὶ μερίμνῃ τοῦ κ. Κ. Λασιθιωτάκη.

Αἱ μουσειακαὶ Συλλογαὶ ἐπλουτίσθησαν μετὰ 103 ἀντικείμενα καταγραφέντα ὑπ' ἀριθ. 1369 - 1471. Ἐκ τούτων ἄλλα ἠγοράσθησαν καὶ ἄλλα ἐδωρήθησαν. Μεταξὺ τῶν ἀγορασθέντων εἶναι λαμπρὰ ὀμᾶς ἀργυροποιικίων ὄπλων ἐπιφανοῦς ἀρχηγοῦ ἐκ Ρεθύμνου, σειρὰ παλαιῶν τουρκοκρητικῶν κεντημάτων καὶ τὸ σύνολον τοῦ κληροδοτήματος Χατζῆ Στυλιανᾶκη. Μετὰ προθυμίαν προσέφεραν πλείστοι φίλοι τῆς Ἑταιρίας οἰκογενειακὰ κειμήλια καὶ σπάνια ἀντικείμενα. Ἐκ τούτων ἀναφέρομεν σπάνιαν εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως ἀρχῶν ΙΣΤ' αἰῶνος ἐκ Χανίων, σειρὰν παλαιῶν χαλκογραφιῶν κρητικῶν πόλεων καὶ φρουρίων, ἕν ἀκρόπρωρον ἐνετικῆς γαλέρας (Γοργόνα), παλαιὰς ἱστορικῆς φωτογραφίας κ. ἄ.

Διὰ περισυλλογῆς ἐξ ἠρειπωμένου ναύκου παρὰ τὸν Μέσα Καρτερόν ἀπεκτιμήθησαν ἐνδιαφέροντα τμήματα τοιχογραφιῶν τοῦ ΙΔ' ἢ ΙΕ' αἰῶνος.

Ἡ κίνησις τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου ἐμειώθη ἐν σχέσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος. Οὕτω κατὰ τὸ 1956 τὸ Μουσεῖον ἐδῆχθη 3.995 ἐπισκεπτίας ἐναντι 5.627 τοῦ 1955. Αἰτία κυρίως εἶναι ἡ ἐλάττωσις τῆς τουριστικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1956 λόγῳ τῶν γεγονότων τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

Ἡ ἐργασία διὰ τὸ Τοπωνυμικὸν Λεξικὸν Κρήτης προωθήθη σημαντικῶς. Ἡ κ. Ἀναστ. Παλάτωνος ἀπεδελιτίωσε 775 ἐκ τῶν συγκεντρωθέντων 870 πινάκων τοπωνυμίων, καὶ συνέταξε 22.000 περίπου δελτία.

Τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον ἐπλουτίσθη μετὰ σειρὰν ἐγγράφων καὶ φωτογραφιῶν. Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ αὐτόγραφον τῆς προκηρύξεως τοῦ Τιμολέοντος Βάσσου, δι' ἧς ἐκηρύχθη ἡ κατάληψις τῆς Κρήτης ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α' ἐν ἔτει 1897. Εἰσήλθον ἐπίσης εἰς τὸ ἀρχεῖον μικροταινίαι 40 βενετικῶν περὶ Κρήτης ἐκθέσεων μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τοῦ κώδικος Κλώντζα.

Ἡ Βιβλιοθήκη ἐπλουτίσθη μετὰ πενήντα τόμους βιβλίων. Ἐκ τῶν λαμβανόμενων σειρῶν περιοδικῶν, «Λαογραφίας», «Ἐπ. Φιλ. Σχ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν», «Πελοποννησιακῶν», «Ἐπ. Μεσαιων. Ἀρχείου», «Analecta Bollandiana», «Révue des études byzantines», καὶ «J.H.S.» αἱ πλείστοι ἐνημερώθησαν διὰ τῶν τόμων τοῦ 1956. Ὁ κ. Ν. Καζαντζάκης ἀνήγγειλε ὅτι ἐδωσεν ἐντολὴν ὅπως μᾶς ἀποσταλῆ δλόκληρος ἡ σειρὰ τῶν ἀπάντων του, ἐλήφθη δὲ ἤδη ἡ Ὀδύσεια.

Ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἤρχισε, καὶ ἐπερατώθη ἡ προκαταρκτικὴ φάσις καθαιρέσεως τῶν προσκτισμάτων καὶ νεω-

τερικῶν κατασκευῶν, διανοίξεως παραθύρων, ἀποξέσεως κονιαμάτων καὶ ἐπαναφορᾶς τοῦ θαπέδου εἰς τὴν ἀρχικὴν στάθμην του. Πλήρης μελέτη καὶ προϋπολογισμὸς συνετάγη ὑπὸ τοῦ Κ. Λασιθιωτάκη, ἱστορικῆ δὲ καὶ ἀρχαιολογικῆ μελέτη ὑπὸ τοῦ Στ. Ἀλεξίου. Βάσει τούτων προβλέπεται ὑπερύψωσις τοῦ κεντρικοῦ κλίτους καὶ ἀποκατάστασις τῆς «λότζιας» τοῦ ναοῦ μετὰ τοξοστοιχιῶν καὶ ἐπιπέδου στέγης. Διὰ τῶν μέχρι σήμερον γενομένων ἔργων ἀπεκαλύφθησαν αἱ ἀνάγλυφοι βάσεις τῶν κιόνων, καὶ ἐπιτύμβιοι τινὲς πλάκες.

Ὁ Ἐανθουδίδειος διαγωνισμὸς δὲν ἐπραγματοποιήθη ἐφέτος συνεπείχῃ σοβαρᾶς ἀσθενείας τοῦ χορηγοῦ κ. Ἀνδρ. Ἐανθουδίδου.

Ἡ σειρά ἐκδόσεων τῆς Ε.Κ.Ι.Μ. ἐνεκαινιάσθη μετὰ τὴν ἱστορικὴν πραγματείαν τοῦ Στεργίου Σπανάκη «Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Λασιθίου», συλλογὴν ἀνεκδότων κατὰ τὸ πλεῖστον ἐγγράφων τῶν βενετικῶν ἀρχείων. Ἡ μελέτη ἐκρίθη ὑπὸ Ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τῶν κ. κ. Πλάτωνος, Μανούσακα καὶ Ἀλεξίου. Ὁ καθηγητὴς κ. Ραφαὴλ Κανταρέλλα τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μιλάνου ὑποσχέθη νὰ ἀποστείλῃ πρὸς δημοσίευσιν τὴν ὑπ' αὐτοῦ παρασκευασθεῖσαν ἔκδοσιν τοῦ Στεφάνου Σαχλίκη.

Νέα ἀντεπιστέλλοντα μέλη ἐνεγράφησαν ὁ διαπρεπὴς ἀνατολιστὴς κ. G. Miles Ἐφορος τῆς Νομισματικῆς Ἑταιρίας τῆς Ν. Ἰόρκης καὶ ὁ θεολόγος κ. Ἐμμ. Μπορμπουδάκης.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ